

Politieke peiling

Ipsos I&O 29 september 2025

Rapport Ipsos I&O: zetelpeiling en achtergronden
29 september 2025. Peiling van 26-29 sept. 2025

www.ipsos-publiek.nl

Colofon

Uitgave

Ipsos I&O

Zuiderval 70
7543 EZ Enschede

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam

Amstelveenseweg 760
1081 JK Amsterdam

Ericssonstraat 2
5121 ML Rijen

Rapportnummer

2025/155

Datum

29 september 2025

Auteurs

Asher van der Schelde
Maartje van de Koppel
Peter Kanne

Copyright

Het overnemen uit deze publicatie is toegestaan, mits de bron duidelijk wordt vermeld.

Inhoudsopgave

Ipsos I&O-zetelpeiling:	4
1 Zetelpeiling	8
1.1 Verwachte opkomst	8
1.2 Zetelpeiling: kleine groei voor D66	9
1.3 Belangrijkste onderwerpen	11
1.4 Zekerheid en onzekerheid over stemkeuze	12
1.5 Potentieel en bindingskracht	13
1.6 Andere overwogen partijen	15
1.7 Overgangen sinds Tweede Kamerverkiezingen 2023	16
2 Demonstraties en politiek geweld	17
2.1 Zelf ooit gedemonstreerd?	17
2.2 Houdingen over demonstratievrijheid	17
2.3 Welke middelen zijn acceptabel?	18
2.4 Onder welke voorwaarden acceptabel?	20
2.5 Houdingen over geweld als politiek middel	21
2.6 Is er sprake van politiek geweld in Nederland?	22
2.7 Demonstratie Den Haag: wel of geen politiek geweld?	23
2.8 Zeven op tien: 'politieke partijen misbruiken ongeregeldheden'	25
2.9 Hoe kijken kiezers naar wat er gebeurde op 20 september?	27
3 Beoordeling politici	29
3.1 Bekendheid lijsttrekkers	29
3.2 Beoordeling lijsttrekkers	30
Onderzoeksverantwoording	32

Ipsos I&O-zetelpeiling: geweld Den Haag leidt niet tot electorale verschuivingen

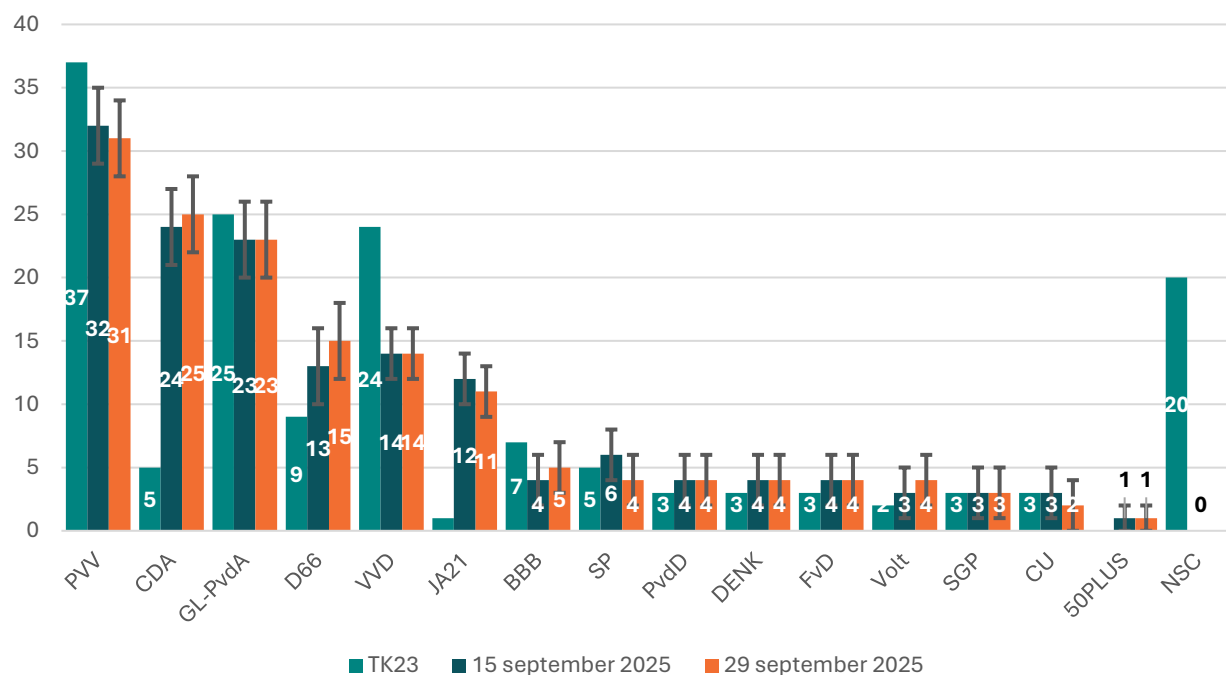
Disclaimer: een zetelpeiling is geen voorspelling voor de uitslag van de verkiezingen. Met de zetelpeiling laten we de verhoudingen van dit moment zien. Dit onderzoek vond plaats van 26 tot 29 september 9:00. Veel kiezers weten nog niet wat ze gaan stemmen. Anderen kunnen hun voorkeur uiteraard nog veranderen.

In de Ipsos I&O-zetelpeiling van maandag 29 september is de PVV de grootste partij van het land (31 zetels). Het CDA (25) en GL-PvdA (23) volgen. D66 is de enige partij die significante groei doormaakt ten opzichte van twee weken eerder. De sociaalliberalen stijgen van dertien naar vijftien zetels.

Figuur 1: Zetelpeiling Ipsos I&O 29 september 2025

‘Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?’

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n = 1.935).

Die lichte stijging voor D66 valt niet toe te schrijven aan de rellen die vorige weekeinde plaatsvonden in Den Haag. Eén kiezer noemt expliciet dat het feit dat het D66-kantoor toen werd belaagd reden is om naar de partij uit te wijken.

Belangrijker is dat kiezers lijsttrekker Rob Jetten waarderen. Onder links-progressieve kiezers¹ is Jetten nu de populairste lijsttrekker. Van deze kiezersgroep krijgt hij een 7,4 – waarmee hij Jimmy Dijk (6,9), Frans Timmermans (6,8) en Henri Bontenbal (6,8) ruim voor blijft. Ruim een derde (36%) van de D66-kiezers noemt

¹ Dat wil zeggen: iedereen die D66, Volt, GL-PvdA, SP, PvdD of Denk stemt.

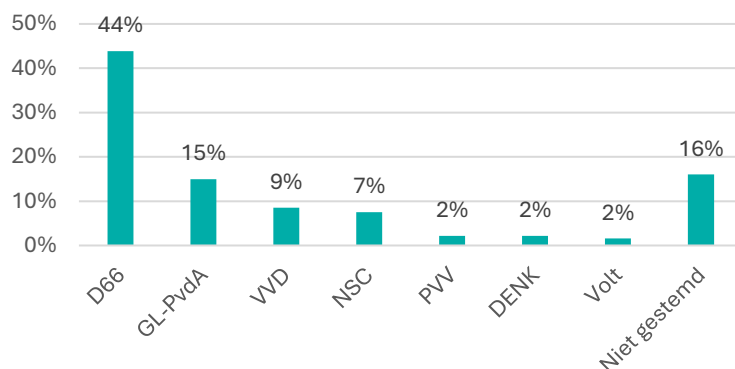
nu de lijsttrekker als belangrijke reden om de partij te stemmen. Alleen Henri Bontenbal (66%) scoort hier beter op.

“Jetten vind ik rationeler overkomen dan Timmermans. Daarnaast ben ik van mening dat GroenLinks veelst te weinig de andere kant begrijpt, D66 zit wat meer in het midden en doet dat beter.”

- Stemde in 2023 GL-PvdA

Figuur 2: Stemgedrag TK23 van huidige D66-kiezers

Daarnaast zeggen kiezers de middenkoers van D66 te waarderen. De sociaalliberalen halen kiezers weg bij linkse en rechtse partijen (zie figuur 2 hiernaast). Als wij hen vragen hun stemkeuze te motiveren noemen ze vaak de gematigde politieke positionering.

“D66 lijkt een minder moreel verheven programma te hebben en met meer praktische oplossingen te komen. VVD is te veel naar de conservatieve flank gaan hangen, heeft het kabinet met de PVV mogelijk gemaakt en stapelt sowieso het laatste half jaar blunder op blunder. De VVD heeft nu helemaal geen visie meer en is haar liberale waarden aan het verloochenen”

- Stemde in 2023 VVD

“D66 is nog altijd een middenpartij waar ik mij goed in kon vinden, ook al weet ik het de laatste jaren niet meer zo goed. NSC is kwetsbaar.”

- Stemde in 2023 NSC

“Ik ben meer sociaalliberaal dan links: de overheid moet zorgen dat mensen zich goed kunnen ontplooiën ipv ingrijpen in het leven van mensen. Maar mijn ideeën zijn verder vrijwel hetzelfde gebleven, dus d66”

- Stemde in 2023 GL-PvdA

Kiezers bekijken Haagse rellen door eigen politieke lens

Op 20 september organiseerde ‘Els Rechts’ een demonstratie tegen het Nederlandse immigratie- en asielbeleid. Tijdens de demonstratie ontstonden ongeregelde heden. Een groep demonstranten trok richting de A12 en blokkeerde het verkeer tijdelijk. Later werd ook een politievoertuig in brand gestoken en werden de ramen van het D66-partijkantoor vernield.

Nederlandse kiezers zijn niet bepaald eensgezind in de manier waarop zij de rellen duiden. Een op drie (32%) vindt dat er sprake was van politiek geweld, een kwart (27%) noemt het geweld zonder politiek doel. Nog eens een kwart (24%) zegt dat het een beetje van beide was (politiek en niet-politiek geweld dus). Links-progressieve kiezers betitelen het geweld veel vaker als politiek dan kiezers aan de rechterflank.

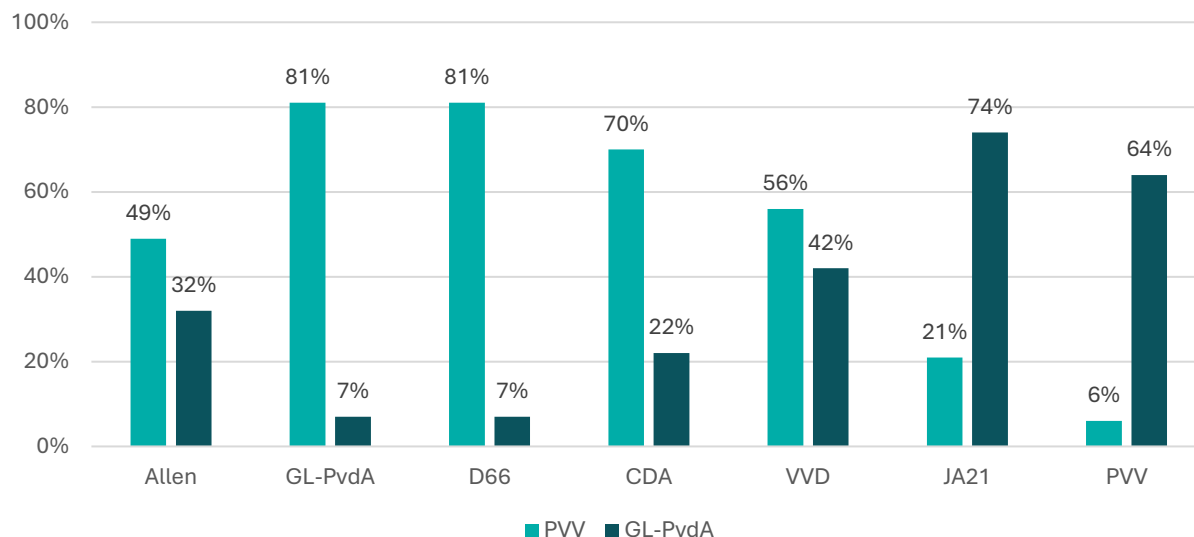
PVV vaakst genoemd als partij die misbruik maakt van gebeurtenissen, daarna GL-PvdA

Nederlanders reageren wel eensgezind op de stelling dat ‘sommige politieke partijen de gebeurtenissen bij de demonstratie misbruiken voor eigen politiek gewin’. Zeven op tien (71%) zijn het hiermee eens, dit geldt voor linkse én rechtse kiezers. Als we vervolgens doorvragen op welke partijen zij doelen wordt opnieuw duidelijk dat de verschillende kampen anders naar de materie kijken. De PVV (49% van degenen die vinden dat partijen de ongeregelde heden voor eigen gewin misbruikten noemt de PVV als voorbeeld) en GL-PvdA (32%) worden het vaakst genoemd.

Kiezers van D66, GL-PvdA en CDA noemen met name de PVV als partij die hier eigen politiek gewin uit probeert te halen. Kiezers van JA21 en PVV noemen juist GL-PvdA. VVD-kiezers noemen beide partijen relatief vaak.

Figuur 3: U vindt dus dat sommige politieke partijen de gebeurtenissen bij de demonstratie misbruiken voor eigen politiek gewin. Welke partij of partijen deed of deden dat, volgens u?

Basis: vindt dat politieke partijen gebeurtenissen gebruikten voor eigen gewin. Getoond in figuur: alleen % dat PVV of GL-PvdA kiest.

Vier op de tien (39%) zijn het eens met de uitspraak: ‘Demonstranten die geweld gebruikten werden daartoe (mede) aangezet door uitspraken van sommige politici’. De mensen die het hiermee eens zijn, vinden in acht op de tien gevallen dat Geert Wilders (79%) tot geweld aanzette ($39\% \times 79\% = 31\%$ van alle kiezers). Verder worden genoemd (ten minste door 10%): Caroline van der Plas (27%), Dilan Yesilgöz (26%) en Lidewij de Vos (14%).

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 26 tot maandagochtend 29 september 2025. In totaal werkten 2.319 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek. De steekproef is grotendeels getrokken in het I&O Research Panel. Een deel ($n = 215$) deed mee via PanelClix. Dit zijn voornamelijk jongeren, lager opgeleiden en respondenten met een niet-westerse achtergrond. Ipsos I&O voerde dit onderzoek uit in samenwerking met Pauw & De Wit.

Bij de zetelpeilingen in aanloop naar de verkiezingen maken we gebruik van een zogeheten rolling panel. Dit houdt in dat respondenten die deelnamen aan de vorige peiling, ook voor de nieuwe peiling worden uitgenodigd. Op die manier kunnen we meten welke kiezersstromen plaatsvinden en welke redenen kiezers hebben om van partijvoorkeur te veranderen. Aan deze peiling namen 1.095 respondenten deel die ook deelnamen aan de peiling van twee weken terug.

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in november 2023. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard (CBS). Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een

betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van $n=2.000$ en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

1 Zetelpeiling

1.1 Verwachte opkomst

Het percentage kiezers dat vlak voor de verkiezingen aangeeft zeker te gaan stemmen komt doorgaans overeen met de daadwerkelijke opkomst. Eind november 2023 gaf 82 procent aan zeker te gaan stemmen, uiteindelijk was de opkomst 78 procent.

Momenteel zegt 72 procent van de kiezers *zeker* te gaan stemmen bij de aankomende verkiezingen. In de komende weken zal dit percentage waarschijnlijk toenemen. Het percentage ligt wat lager in eind oktober 2023 (77%), destijds ook circa een maand voor de verkiezingen.

Tabel 1.1: % dat zeker zegt te gaan stemmen

Basis: allen (n = 2.319).

	23 okt '23	7 nov '23	21 nov'23	1 sep'25	15 sep'25	26 sept'25
Gaat 'zeker' stemmen	77%	80%	82%	73%	70%	72%

1.2 Zetelpeiling: kleine groei voor D66

In de Ipsos I&O-zetelpeiling van 29 september 2025 is de PVV wederom de grootste partij. De partij van Geert Wilders komt nu uit op 31 zetels waardoor het gat met naaste achtervolger CDA (25) zes zetels is. GL-PvdA blijft in deze peiling op 23 zetels staan.

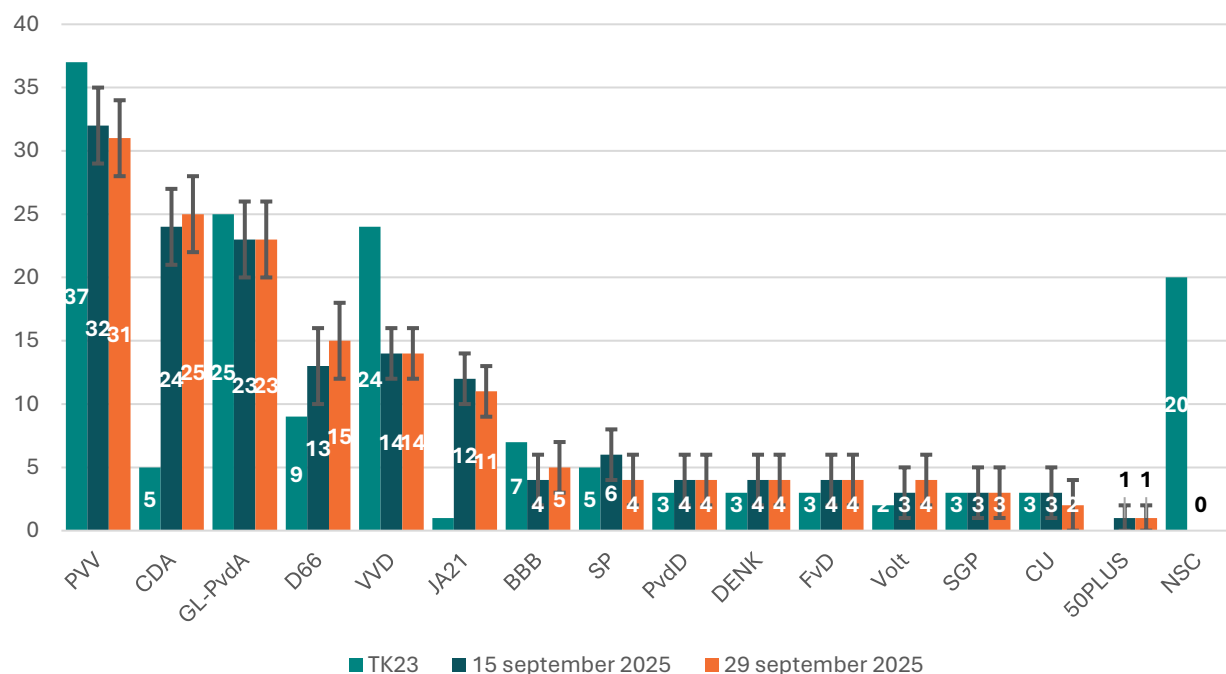
D66 noteert een klein plusje ten opzichte van twee weken geleden. De sociaalliberalen komen uit op 15 zetels (+2). De VVD (14) is vergelijkbaar in grootte en JA21 (11) volgt daar net achter.

Tot slot is er een grote groep van partijen tussen de nul en vier zetels. De enige partij die een significante verandering doormaakt ten opzichte van 15 september is de SP. De socialisten zijn in deze peiling goed voor vier zetels, een daling van twee.

Figuur 1.1: Zetelpeiling Ipsos I&O 29 september 2025

‘Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?’

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n = 1.935).

Bron: Ipsos I&O, 29 september 2025

Tabel 1.2: Zetelpeiling Ipsos I&O 29 september (percentages en zetels)

“Op welke partij zou u op dit moment stemmen bij de Tweede Kamerverkiezingen?”

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n = 1.935). Niet getoond in tabel: ‘andere partij’.

Partij	Percentage	Marges	Zetels	Marges
PVV	19,8%	(18,0; 21,6)	31	+/- 3
CDA	15,5%	(13,9; 17,1)	25	+/- 3
GL-PvdA	14,8%	(13,2; 16,4)	23	+/- 3
D66	9,9%	(8,6; 11,2)	15	+/- 2
VVD	9,3%	(8,0; 10,6)	14	+/- 2
JA21	7,3%	(6,1; 8,5)	11	+/- 2
BBB	3,6%	(2,8; 4,4)	5	+/- 2
FvD	3,1%	(2,3; 3,9)	4	+/- 2
SP	2,9%	(2,1; 3,7)	4	+/- 2
Partij voor de Dieren	2,8%	(2,1; 3,5)	4	+/- 2
DENK	2,7%	(2,0; 3,4)	4	+/- 2
Volt	2,7%	(2,0; 3,4)	4	+/- 2
SGP	2,5%	(1,8; 3,2)	3	+/- 2
ChristenUnie	1,8%	(1,2; 2,4)	2	+/- 1
50PLUS	0,8%	(0,4; 1,2)	1	+/- 1
NSC	0,4%	(0,1; 0,7)	0	+/- 1

Bron: Ipsos I&O, 29 september 2025

1.3 Belangrijkste onderwerpen

Net als begin deze maand is het thema *wonen* het belangrijkste politieke thema in de ogen van kiezers. De helft (49%) vindt dat de politiek met voorrang aandacht moet besteden aan dit thema. *Immigratie* (37%) volgt op gepaste afstand. *Gezondheidszorg* (23%) en *veiligheid* (21%) worden door circa een vijfde genoemd.

Tabel 1.3: Waar moet de politiek met voorrang aandacht aan besteden?

Maximaal 3 onderwerpen. Basis: allen (n=2.319).

Onderwerp	Februari '21	Oktober '23 ²	16 juni '25	28 juli '25	3 sept. '25	29 sept '25
Woningmarkt / betaalbare woningen / huren	28%	42%	47%	45%	46%	49%
Immigratie / asiel	14%	35%	35%	31%	36%	37%
Gezondheidszorg	33%	38%	26%	26%	24%	23%
Veiligheid / tegengaan criminaliteit	21%	22%	13%	17%	21%	21%
Klimaatverandering	27%	30%	18%	20%	19%	16%
Waarden en normen	19%	12%	11%	13%	14%	15%
Defensie	*	5%	19%	13%	14%	14%
Armoede(bestrijding) / sociale voorzieningen	18%	28%	16%	18%	14%	14%
Onderwijs	20%	11%	15%	13%	12%	11%
Economie / overheidsfinanciën	18%	14%	10%	11%	11%	11%
Bescherming van de rechtsstaat	*	*	8%	9%	9%	10%
Polarisatie	*	9%	6%	5%	6%	10%
Oorlog in Israël / Palestina	*	*	6%	9%	8%	7%
Digitale (on)veiligheid (AI, fake news, phishing)	*	*	6%	7%	8%	6%
Oorlog in Oekraïne	*	*	5%	5%	7%	6%
Natuur	*	6%	10%	6%	8%	5%
Europese Unie	6%	6%	4%	6%	5%	4%
Dreiging van terrorisme	4%	*	5%	4%	4%	4%
Werkgelegenheid	11%	*	4%	4%	3%	4%
Ethische zaken (euthanasie, abortus, LHBTIQ+ etc.)	4%	4%	3%	4%	4%	3%
Tegengaan van discriminatie ³	6%	3%	2%	2%	3%	3%
Inspraak en democratie	5%	*	3%	3%	3%	3%
Landbouw	*	5%	4%	3%	3%	3%
Anders	3%	3%	2%	3%	3%	3%

² In 2023 luidde de vraagstelling: 'Waar zouden de aanstaande verkiezingen vooral over moeten gaan, vindt u?' In 2021: "Aan welke van onderstaande onderwerpen vindt u dat politieke partijen bij de volgende Tweede Kamerverkiezingen extra aandacht moeten besteden?"

³ In 2021: "Tegengaan van racisme"

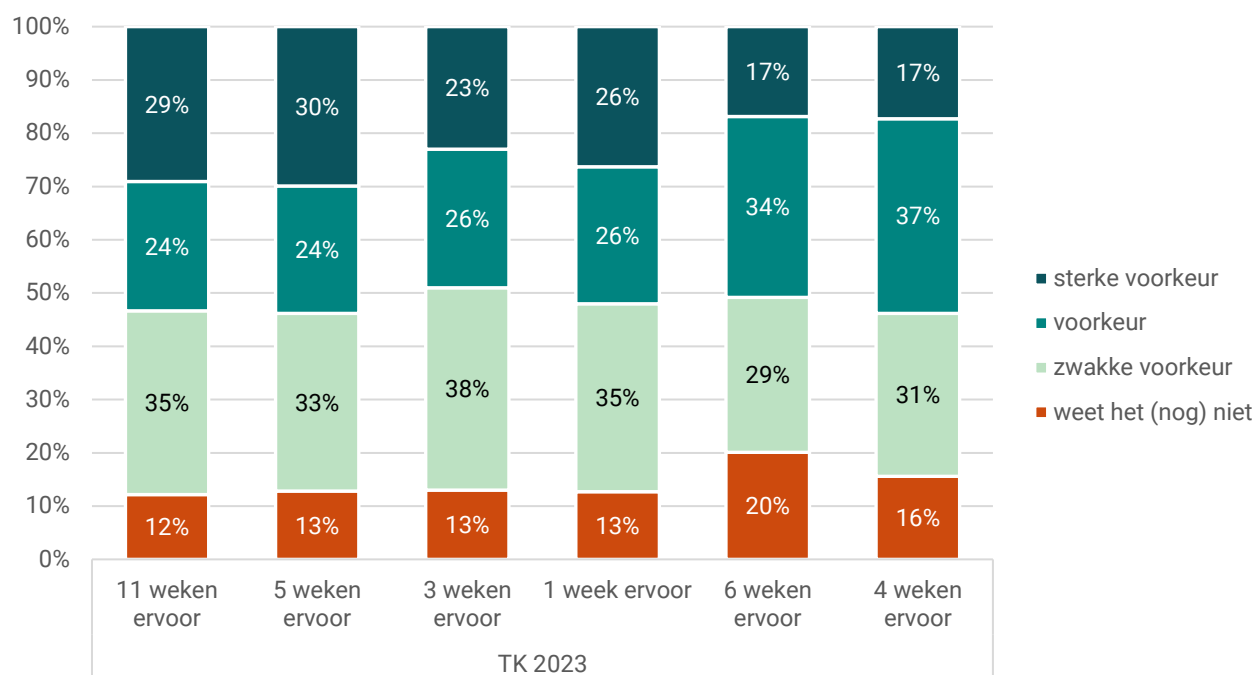
1.4 Zekerheid en onzekerheid over stemkeuze

Figuur 1.2 toont de (on)zekerheid van de stemkeuze in 2023 en 2025. Opvallend is dat nu beduidend minder kiezers zeker zijn van hun stemkeuze dan in 2023. Vijf weken voor de verkiezingen in 2023 betrof dit had 30 procent van de kiezers een sterke voorkeur voor één partij, twee weken later (3 weken voor de verkiezingen dus) daalde dit naar 23 procent. Nu, vier weken voor de verkiezingen, is slechts 17 procent zeker van hun stemkeuze, twee weken geleden betrof dit ook 17 procent.

De figuur toont ook dat de stemzekerheid fluctueerde in aanloop naar de verkiezingen van 2023. Het is dus niet per definitie zo dat de onzekerheid in de komende weken verder zal toenemen.

Figuur 1.2: % kiezers met (sterke of zwakke) voorkeur en % kiezers dat nog niet weet wat te stemmen, in 2023 en 2025

Basis: gaat zeker wel, waarschijnlijk wel of waarschijnlijk niet stemmen.

1.5 Potentieel en bindingskracht

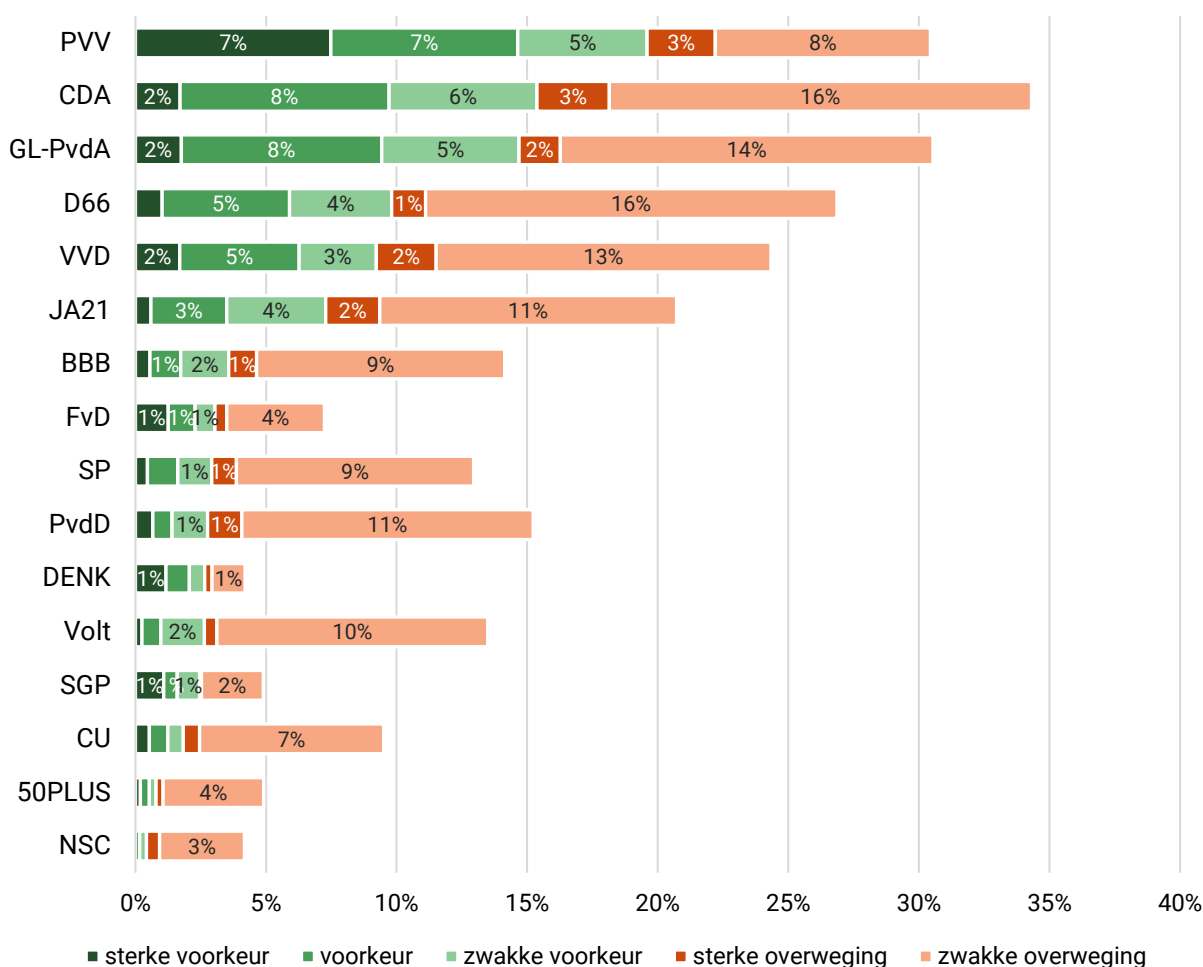
CDA heeft grootste potentieel

Figuur 1.3 toont de bindingskracht en het potentieel van de politieke partijen in de Tweede Kamer. De groene balken geven aan welk percentage kiezers een eerste voorkeur heeft voor een partij. Hoe donkerder het groen, hoe sterker de voorkeur. (Groen komt in feite overeen met het zetelaantal uit de peiling van figuur 1.1).

De rode balken staan voor het aandeel kiezers dat een voorkeur heeft voor een andere partij, maar ook deze partij overweegt. Ook hier geldt weer: hoe donkerder, hoe sterker een partij wordt overwogen. Opvallend is dat we voor het eerst zien dat het CDA het grootste potentieel heeft. Bij 34 procent van de kiezers zit CDA nu in de keuzeset, verleden maand was dat 32 procent. Na het CDA volgen PVV (30%) en GL-PvdA (31%).

Figuur 1.3: Bindingskracht en potentie van politieke partijen, 29 september 2025

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n = 1.935).

Bron: Ipsos I&O, 29 september 2025

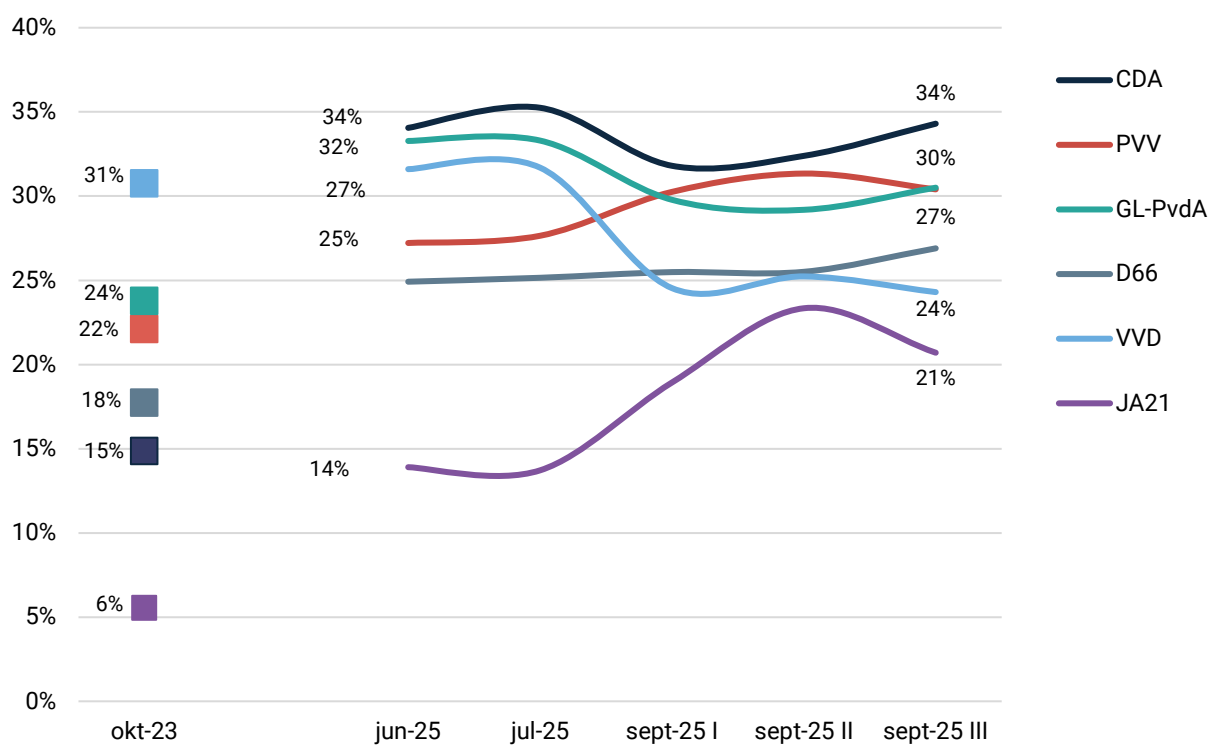
Potentie door de tijd heen

Figuur 1.4 toont de volledige potentie van partijen sinds deze zomer. Na een kleine daling is de potentie van het CDA weer op hetzelfde niveau als in juni.

D66 stijgt nipt (van 25 naar 27%). De potentie van de partij is daarmee nagenoeg gelijk aan die van GL-PvdA en PVV (30%), maar iets groter dan dat van de VVD (24%).

Figuur 1.4: Potentie (% eerste voorkeur + % overwogen) van partijen in 2023 en sinds juni 2025

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n=1.935).

1.6 Andere overwogen partijen

Tabel 1.3 heeft enige uitleg. We hebben hier in zetels uitgedrukt hoe veel een partij nog kan verliezen of winnen aan een andere partij. Een rekenvoorbeeld: GL-PvdA beschikt in deze virtuele peiling over 23 zetels. Van hun kiezers geeft 33 procent aan een stem op D66 te overwegen. Daarom zou GL-PvdA in potentie ($23 \cdot 0,33 \approx 8$) acht zetels kunnen verliezen aan D66.

Tabel 1.4: Mogelijke uitwisseling tussen partijen (in zetels).

Basis: heeft partij van eerste voorkeur (n = 1.935).

→ Voorkeurspartij											
↓ Overweegt ook...	PvdD	SP	GL-PvdA	Volt	D66	CDA	VVD	BBB	JA21	PVV	FvD
Huidige zetels	4	4	23	4	15	25	14	5	11	31	4
PvdD	0	0	6	0	1	1	0	0	0	1	0
SP	1	0	4	0	1	1	0	1	0	0	0
GL-PvdA	2	1	0	1	6	3	0	0	0	0	0
Volt	0	0	4	0	2	1	0	0	0	0	0
D66	1	0	8	2	0	5	2	0	0	0	0
DENK	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
CU	0	0	0	0	0	4	0	0	0	0	0
CDA	0	0	3	1	4	0	6	0	2	1	0
NSC	0	0	0	0	0	1	0	0	0	0	0
50PLUS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	1	0
VVD	0	0	0	0	2	8	0	1	3	3	0
BBB	0	0	0	0	0	1	1	0	2	5	0
SGP	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
JA21	0	0	0	0	0	3	2	1	0	7	0
PVV	0	0	0	0	0	0	2	2	5	0	1
FvD	0	0	0	0	0	0	0	0	1	3	0

Bron: Ipsos I&O, 29 september 2025

1.7 Overgangen sinds Tweede Kamerverkiezingen 2023

Tabel 1.5 toont de overgangen tussen partijen sinds de Tweede Kamerverkiezingen van 2023.

Tabel 1.5: Overgangen sinds Tweede Kamerverkiezingen 2023

Groen = partij houdt meer dan 50% van TK23-kiezers vast

→ Stemde in 2023...	PVV	GL-PvdA	VVD	NSC	D66	BBB	CDA	SP	PvdD	FvD	CU	Niet gestemd
↓ Stemt nu..	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%	%
PVV	62	0	3	9	1	15	5	5		8		13
GroenLinks-PvdA	0	72	2	4	10	2		6	20		1	8
VVD	1	0	46	5	1	5	2			4		6
NSC	1			2					2			
D66	1	10	6	6	71	1	1	4				7
BBB	2	1	1	2		48	2	1	1			1
CDA	3	6	23	36	7	10	87	6		2	22	8
SP	0	2	0	2		2		61				1
DENK		0		1	1					2		4
Partij voor de Dieren		2	1	1	1				70	2		3
Forum voor Democratie	3		0	0						76	3	2
SGP				3						6	4	1
ChristenUnie		1	0	1							67	1
Volt	0	3	2	3	2			1	2		1	1
JA21	17	0	8	11		8	3	3				1
50PLUS	1		0	0	0	3		2				
Geen voorkeur	7	2	8	14	6	7		8	4		2	44
n=	420	392	356	265	105	93	61	65	55	40	50	268

Bron: Ipsos I&O, 29 september 2025

2 Demonstraties en politiek geweld

2.1 Zelf ooit gedemonstreerd?

Vijf procent geeft aan in de afgelopen jaren (2023 tot 2025) zelf te hebben gedemonstreerd. Nog eens 15 procent demonstreerde wel eens eerder, maar langer geleden dan 2023. De rest (77%) demonstreerde niet eerder (3% weet het niet meer).

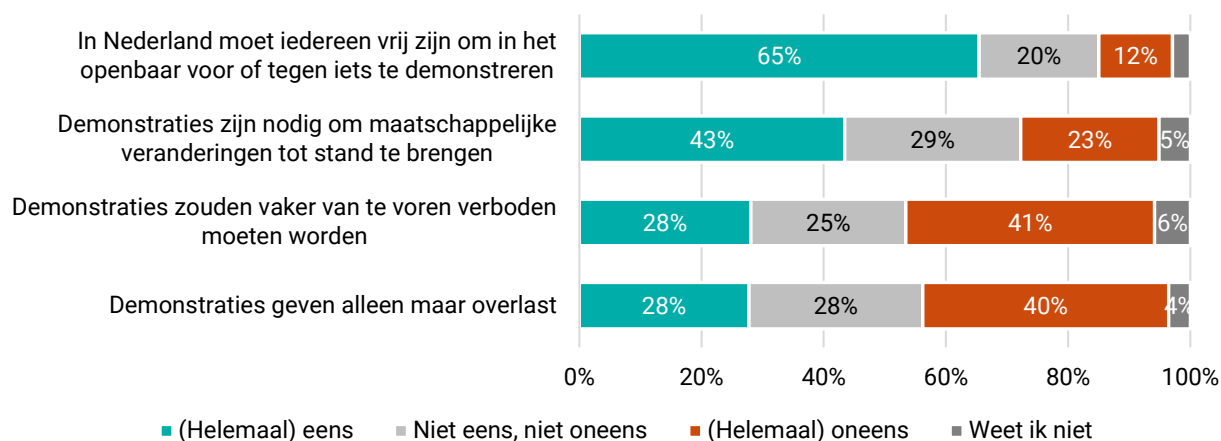
2.2 Houdingen over demonstratievrijheid

Twee derde van de Nederlanders vindt dat 'iedereen vrij moet zijn om in het openbaar voor of tegen iets te demonstreren'. De afgelopen jaren nam dit iets af, in juni 2022 vond nog 72 procent dat. Ook het aandeel dat vindt dat 'demonstraties nodig zijn om maatschappelijke veranderingen tot stand te brengen' nam af (van 54% in 2022 naar 43% nu).

Voor het vaker verbieden van demonstraties zijn meer tegen- (41%) dan voorstanders (28%). Ook vindt men vaker niet (40%) dan wel (28%) dat demonstraties 'alleen maar overlast geven'.

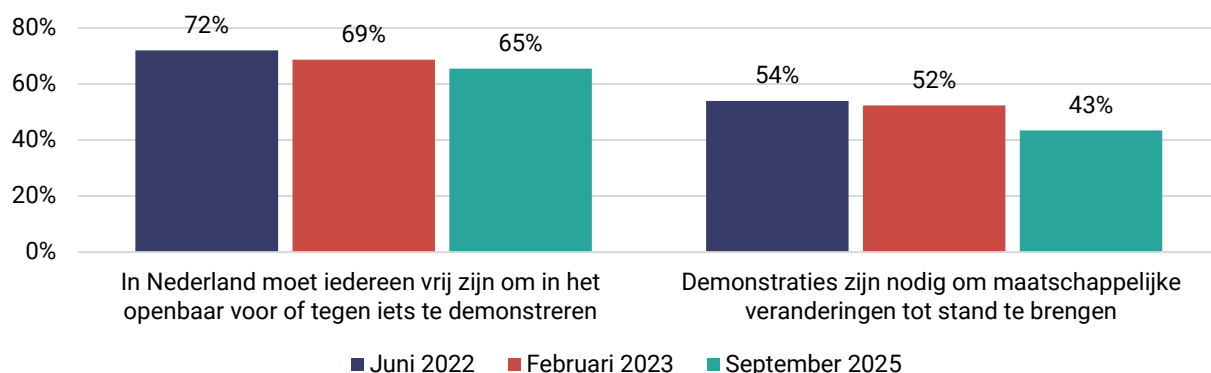
Figuur 2.1: In hoeverre bent u het eens of oneens met onderstaande stellingen?

Basis: random helft van de steekproef (n = 1.136).

Figuur 2.2: Stellingen over demonstratievrijheid, sinds 2022

Getoond in figuur: % helemaal eens + eens. Basis: random helft van de steekproef (n = 1.136).

2.3 Welke middelen zijn acceptabel?

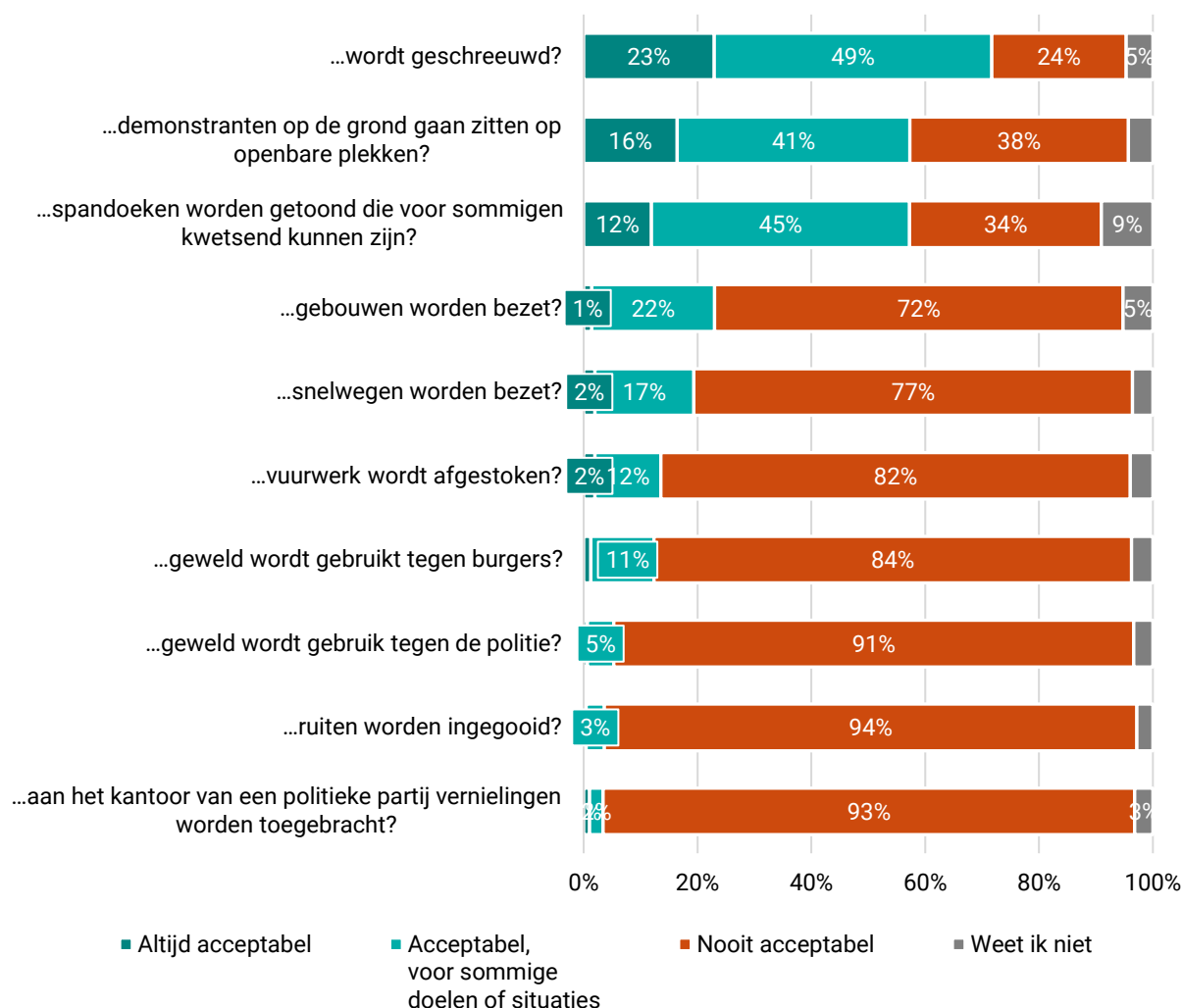
De meeste Nederlanders vinden het acceptabel – altijd, of voor sommige doelen of situaties – als er bij een demonstraties wordt geschreeuwd (72%), demonstranten op de grond gaan zitten (57%) of spandoeken worden getoond die voor sommigen kwetsend kunnen zijn (57%).

Kleinere groepen vinden ook het bezetten van gebouwen (23%) en van snelwegen (19%) acceptabel (onder voorwaarden). Tabel 3.1 (volgende pagina) laat zien dat met name kiezers van de links-progressieve partijen dit wel acceptabel vinden.

Het gebruik van geweld en aanbrengen van vernielingen is voor circa negen op tien nooit acceptabel. Toch vindt 5 procent dat geweld tegen de politie in sommige gevallen te rechtvaardigen, vindt 3 procent dat voor het ingooien van ruiten, en 2 procent voor het aanbrengen van vernielingen bij een partijkantoor. In paragraaf 2.4 gaan we in op welke situaties en doelen dit volgens deze groepen acceptabel is.

Figuur 2.3: Kunt u aangeven hoe acceptabel of onacceptabel u het vindt als er bij een demonstratie...

Basis: random helft van de steekproef (n = 1.136).

Demonstratiemiddelen politiek gekleurd

We zien een aantal verschillen naar politieke voorkeur. Kiezers van GroenLinks-PvdA, D66 en Partij voor de Dieren vinden de inzet van de doorgaans vreedzame middelen in de lijst bovengemiddeld vaak acceptabel. Dat geldt ook voor het bezetten van gebouwen en snelwegen, terwijl rechtse kiezers dit veelal nooit acceptabel vinden.

Kiezers van Forum voor Democratie vinden vaker dan gemiddeld het acceptabel als er vuurwerk wordt afgestoken (30%), geweld gebruikt tegen de politie (27%) en vernielingen worden aangebracht bij een partijkantoor (13%).⁴

Tabel 2.1: Kunt u aangeven hoe acceptabel of onacceptabel u het vindt als er bij een demonstratie...

Naar politieke voorkeur. Getoond: altijd acceptabel + acceptabel voor sommige doelen en situaties.

	Totaal	PVV	GL-PvdA	VVD	D66	BBB*	CDA	PvdD*	FvD*	JA21
...wordt geschreeuwd?	72%	62%	81%	72%	84%	72%	74%	78%	81%	70%
...demonstranten op de grond gaan zitten op openbare plekken?	57%	36%	90%	48%	70%	37%	59%	89%	57%	36%
...spandoeken worden getoond die voor sommigen kwetsend kunnen zijn?	57%	57%	65%	61%	64%	57%	48%	74%	82%	63%
...gebouwen worden bezet?	23%	14%	52%	15%	31%	8%	18%	43%	32%	5%
...snelwegen worden bezet?	19%	9%	56%	9%	30%	3%	10%	52%	10%	4%
...vuurwerk wordt afgestoken?	14%	16%	12%	19%	19%	18%	12%	12%	30%	9%
...geweld wordt gebruik tegen de politie?	5%	9%	6%	6%	1%	3%	1%	4%	27%	2%
...ruiten worden ingegooid?	4%	6%	2%	4%	1%	0%	1%	10%	12%	4%
...aan het kantoor van een politieke partij vernielingen worden toegebracht?	3%	7%	2%	3%	2%	3%	1%	4%	13%	1%

⁴ Deze uitkomsten zijn indicatief vanwege het beperkte aantal waarnemingen voor FvD (n = 36).

2.4 Onder welke voorwaarden acceptabel?

Kwetsende spandoeken

Twaalf procent van de Nederlanders vindt het altijd acceptabel als bij een demonstratie spandoeken worden getoond die voor groepen kwetsend kunnen zijn. Nog eens 45 procent vindt dit voor sommige doelen of situaties acceptabel. Deze laatste groep zegt dat dit bijvoorbeeld moet kunnen als het ‘doel van de demonstratie maar zwaar genoeg weegt’ – velen zeggen dit in het algemeen, sommigen noemen specifieke doelen, zoals het aanklaarten van de situatie in Gaza, klimaatverandering of bedreigingen voor de democratie.

Daarnaast zeggen velen dat het lastig te bepalen is wanneer iets kwetsend is: ‘er is altijd wel iemand die gekwetst wordt’. De vrijheid van meningsuiting weegt dan zwaarder. Maar, velen benadrukken hierbij ook dat de wet een kader biedt: “Tegenwoordig mag je niets meer opschrijven, omdat het kwetsend zou kunnen zijn voor anderen. Zolang het binnen de geldende wetgeving vind ik het acceptabel.” En: “Vrijheid van meningsuiting moet mogelijk zijn zolang het niet in strijd is met wetgeving”

Anderen zeggen dat kwetsen mag, zolang er niet wordt opgeroepen tot geweld of er geen specifieke groepen of mensen worden beledigd: “Wanneer de uitingen niet haatzaaiend of ophitsend zijn.”

Geweld tegen de politie

Vijf procent vindt het onder voorwaarden acceptabel als er bij een demonstratie geweld tegen de politie wordt gepleegd. Vrijwel allemaal zeggen zij: als de politie het geweld ‘zelf uitgelokt heeft’, door geweld tegen demonstranten te gebruiken. Zo schrijft een respondent: “In geval de politie op wat voor manier provoceert of te veel geweld tegen vreedzame burgers gebruikt. Is ook voor een deel het risico van het vak.” Een ander: “Wat de media nooit laat zien is dat de politie niet altijd onschuldig langs de lijn kijkt of alles goed gaat. Ook zij provoceren, hierop kun je een reactie verwachten.”

Vernielingen aan partijkantoor

Drie procent vindt het in sommige gevallen acceptabel als er vernielingen aan het kantoor van een politieke partij worden aangericht. Vijf respondenten beantwoordden de open vraag onder welke voorwaarden dit acceptabel is, met uiteenlopende antwoorden:

- “Als het gaat om een partij die actief het dagelijks bestaan van burgers mogelijk maakt en bijdraagt aan een wereld waarin verzet daartegen onmogelijk is. (Bijvoorbeeld moeten demonstreren op een toegewezen veld door de overheid waar zij jou dan ook niet hoeven te zien of horen.)”
- “Bij blijvend uitsluiten ontaard machteloosheid in geweld.”
- “Dit is op dit moment niet perse van toepassing in Nederland, maar mocht het ooit zo ver komen dat er hier een dictator of anderzijds een groep aan de macht komt die met terreur heerst or vernieling aanbrengt waarvan men het extreem kan noemen, dan is een extreme reactie niet alleen acceptabel maar ook onvermijdelijk om verandering aan te brengen.”
- “Er zijn geen politieke oplossingen meer”
- “Tegen genocide.”

2.5 Houdingen over geweld als politiek middel

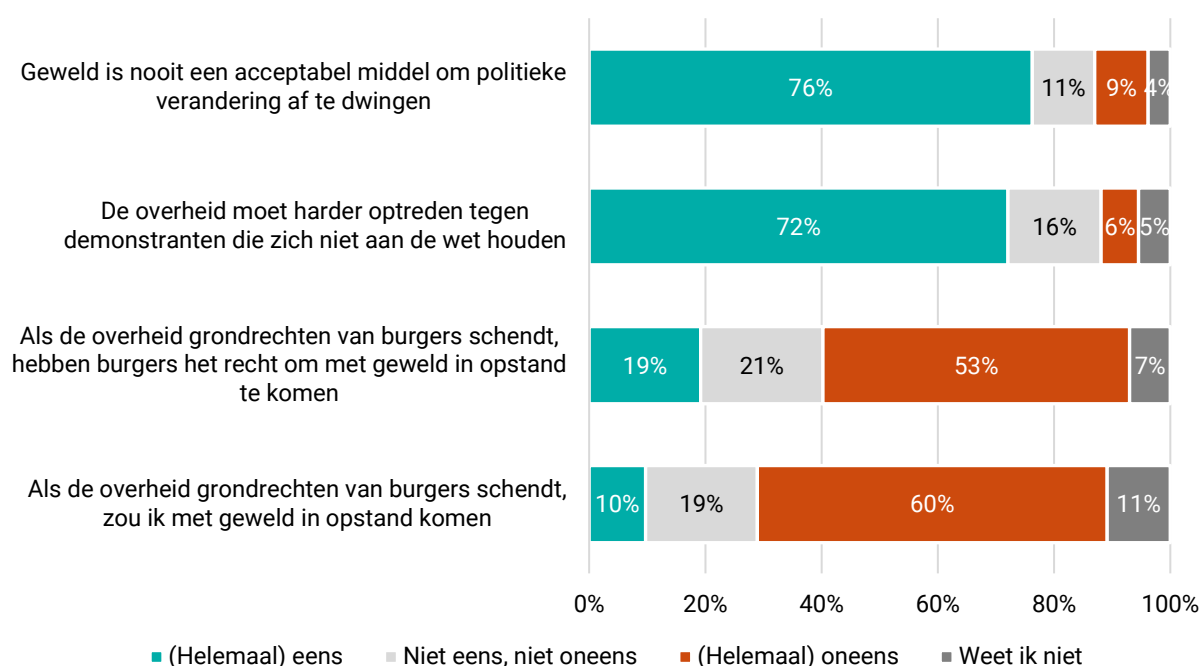
Eén op de vijf (19%) Nederlanders vindt dat burgers het recht hebben om met geweld in opstand te komen als de overheid grondrechten van burgers schendt (53% vindt dat niet, rest neutraal of weet niet). Tien procent zegt dat hij of zij dat ook zelf zou doen.

Met name kiezers van FvD vinden dat burgers dit recht hebben (46%) en zouden ook zelf in opstand komen (30%; zie tabel 3.5). Ook onder kiezers van PVV ligt dit iets hoger (25% vindt dat burgers het recht hebben, 17% zou zelf in opstand komen), maar de verschillen naar politieke kleur zijn verder beperkt.

De ruime meerderheid vindt geweld nooit acceptabel (76%). Ook vinden zeven op de tien dat de overheid harder zou moeten optreden tegen demonstranten die zich niet aan de wet houden (72%).

Figuur 2.4: In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen?

Basis: random helft van de steekproef (n = 1.136).

Figuur 2.5: Stellingen, naar politieke voorkeur

Getoond in tabel: alleen % helemaal eens + eens. Basis: random helft van de steekproef (n = 1.136). Groen = minstens 10 pp. boven gemiddelde.

	Totaal	PVV	GL-PvdA	VVD	D66	BBB*	CDA	PvdD *	FvD *	JA21
Als de overheid grondrechten van burgers schendt, hebben burgers het recht om met geweld in opstand te komen	19%	25%	19%	13%	18%	22%	9%	19%	46%	18%
Geweld is nooit een acceptabel middel om politieke verandering af te dwingen	76%	71%	75%	84%	83%	63%	84%	83%	55%	89%
Als de overheid grondrechten van burgers schendt, zou ik met geweld in opstand komen	10%	17%	9%	6%	6%	7%	5%	8%	30%	8%
De overheid moet harder optreden tegen demonstranten die zich niet aan de wet houden	72%	75%	52%	93%	67%	86%	86%	34%	44%	93%

2.6 Is er sprake van politiek geweld in Nederland?

Op de vraag ‘Heeft u de indruk dat er politiek geweld gepleegd wordt in Nederland?’ antwoordt 15 procent ‘vaak’ en 47 procent ‘soms’: samen 62 procent.

Op de vervolgvraag ‘Komt dit politieke geweld vaker uit linkse of rechtse hoek, denkt u?’ – gesteld aan degenen die denken dat politiek vaak of soms voorkomt – zegt 35 procent ‘vaker uit rechtse hoek’ (22% van allen) en 17 procent ‘vaker uit linkse hoek’ (10% van allen). Nog eens 34 procent (21% van allen) denkt ‘even vaak uit links als rechtse hoek’.

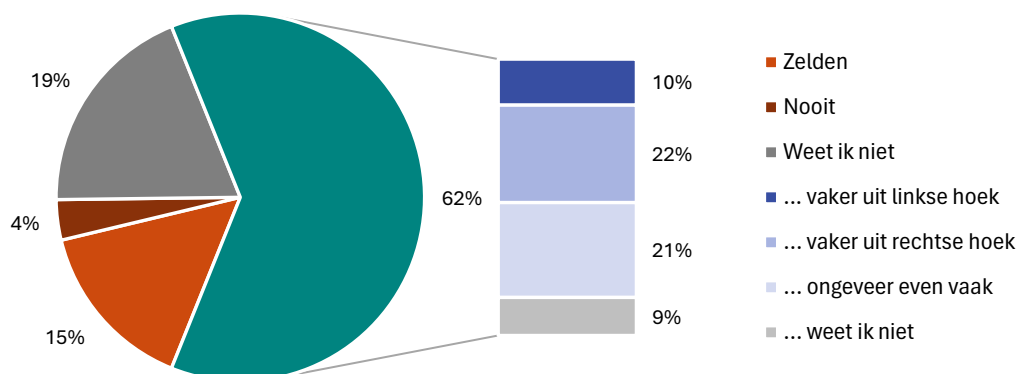
Links-progressieve kiezers (GL-PvdA, D66) zien het politieke geweld vooral van rechts komen, rechtse kiezers (PVV, JA21) denken vaker dat het geweld vooral van links komt.

Figuur 2.6: Politiek geweld?

‘Heeft u de indruk dat er politiek geweld gepleegd wordt in Nederland?’

Indien vaak/soms: ‘Komt dit politieke geweld vaker uit linkse of rechtse hoek, denkt u?’

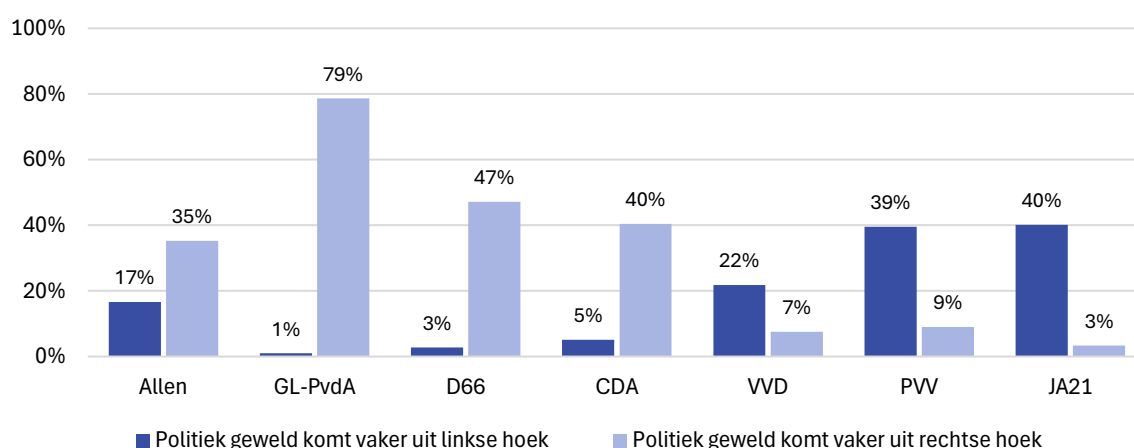
Basis: random helft van de steekproef (n = 1.136).

Figuur 2.7: Indien vaak/soms: ‘Komt dit politieke geweld vaker uit linkse of rechtse hoek, denkt u?’

Naar huidige politieke voorkeur. Basis: Vindt dat er vaak of soms sprake is van politiek geweld (n = 745).

Getoond in figuur: alleen partijen met voldoende waarnemingen.

2.7 Demonstratie Den Haag: wel of geen politiek geweld?

Zaterdag 20 september was er in Den Haag een demonstratie tegen immigratie waarbij geweld werd gebruikt. Twee op drie Nederlanders (65%) kregen dit mee en zeggen ook te weten waar het om ging en hoe het verliep, nog eens een kwart (26%) heeft er iets van meegekregen maar wist niet precies waar het om ging en hoe het verliep. Negen procent heeft er niets van meegekregen.

De 91 procent die iets over de demonstratie meekreeg vroegen we: ‘Over de demonstratie en het geweld van afgelopen weekend wordt op verschillende manieren gesproken. Welke omschrijving vindt u beter passen?’

Een op drie (32%) vindt dat er sprake was van geweld met een politiek doel, een kwart (27%) noemt het geweld zonder een politiek doel en nog een kwart (24%) zegt: een beetje van beide. Negen procent weet het niet en 7 procent zou het anders willen noemen.

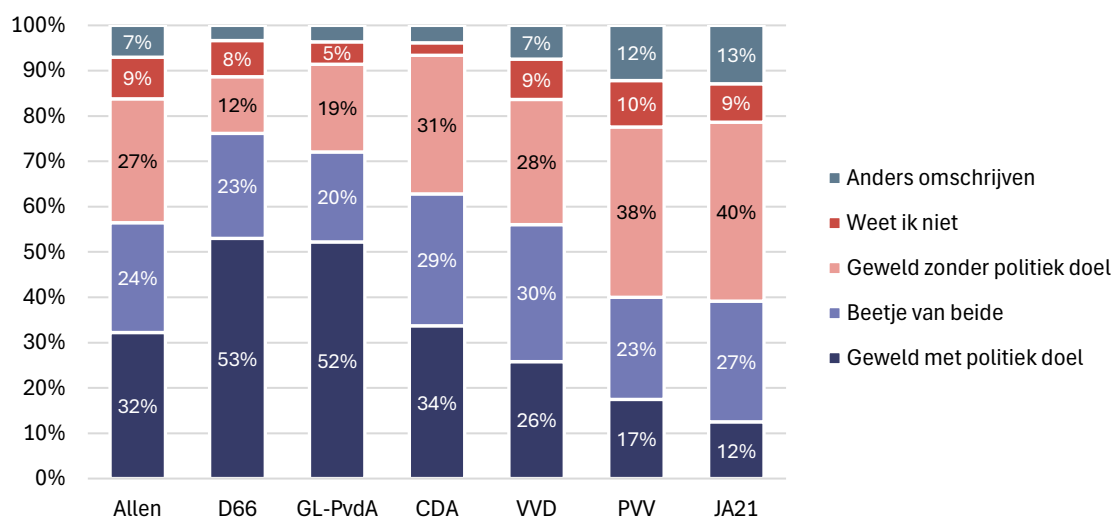
Ook hier zien we zeer tegengestelde percepties op de gebeurtenissen. Van de D66- en GL-PvdA-kiezers vindt iets meer dan de helft dat het geweld met een politiek motief was, nog eens circa een vijfde zegt ‘een beetje van beide’: samen dus bijna driekwart. Respectievelijk 12 en 19 procent van deze kiezersgroepen denkt dat er geen politiek motief achter zat.

PVV- en JA21-kiezers denken vaker dat er bij het geweld *geen* sprake was van een politiek doel (38 en 40 procent), nog eens een circa kwart denkt ‘een beetje van beide’ en respectievelijk 17 en 12 procent ziet het wel als politiek gemotiveerd geweld.

VVD- en CDA-kiezers zijn zeer verdeeld: ongeveer even grote delen denken dat er wel, geen of een beetje sprake van politiek geweld was.

Figuur 2.8: Over de demonstratie en het geweld van afgelopen weekend wordt op verschillende manieren gesproken. Welke omschrijving vindt u beter passen?

Basis: kreeg iets mee van de demonstratie (n = 1.059)

Zeven procent zegt: ‘Ik zou het anders willen omschrijven’. Hieronder enkele citaten van wat zij bedoelen.

“De relschoppers hadden niks met de demonstratie te maken en kwamen alleen maar naar Den Haag om te rellen. Relschoppen moet heel zwaar worden aangepakt. Relschoppers moeten zelf betalen voor de schade die ze hebben aangericht maar moeten ook betalen voor wat het extra kost om de politie, ambulance en brandweer in te zetten.” – PVV-kiezer

“Dit was extremisme. Dat is altijd onacceptabel. Had geen politiek doel.” – GL-PvdA-kiezer

“Drie groepen: 1) rechtse demonstratie, 2) hooligans die wilden rellen, 3) recht-extremistische kleine groepjes die beide groepen kaapten om in het nieuws te komen. Nogal duidelijk dit, helaas wordt het geframed als rechts-extremistisch.” – PVV-kiezer

“Hooligans zagen een mogelijkheid om te rellen. Had niets met de demonstratie te maken” – VVD-kiezer

“Hier was een groep aanwezig, gevormd binnen bepaalde social media groepen die elkaar daarin ophitsen en opruien. Geen idee waar die groepen zich bevinden maar hopelijk heeft de AIVD hier zicht op om in te kunnen grijpen. (Dat kunnen ze gezien hun acties in de ‘70 jaren tegen de CPN).” – D66-kiezer

“Racisten die de kans grepen onder het mom van demonstratie” – PvdD-kiezer

“Uit politiebusjes kwamen agenten in burger die met stenen hebben gegooid en deden of ze extreem rechts waren.” – SGP-kiezer

2.8 Zeven op tien: ‘politieke partijen misbruiken ongeregelde heden’

We legden een aantal stellingen voor om de percepties van kiezers bij de demonstratie te vangen.

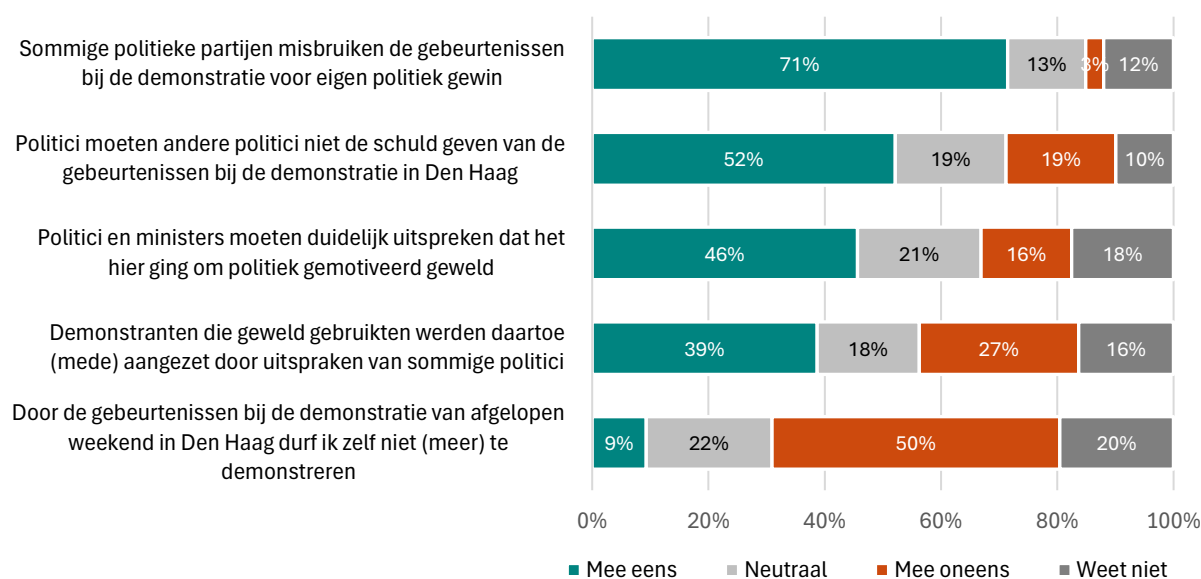
Maar liefst zeven op de tien kiezers hebben de indruk dat ‘sommige politieke partijen de gebeurtenissen bij de demonstratie misbruiken voor eigen politiek gewin’ (71% is het daarmee eens). De PVV (49%) wordt het vaakst genoemd bij de vervolgvraag ‘welke partijen doen dat volgens u?’. Verder worden daar GroenLinks-PvdA (32%), D66 (24%), FvD (18%), VVD (18%), BBB (17%) en DENK (16%) genoemd.

De helft (52%) vindt dat ‘politici andere politici niet de schuld moeten geven van de gebeurtenissen bij de demonstratie in Den Haag’. Met de stelling ‘Politici en ministers moeten duidelijk uitspreken dat het hier ging om politiek gemotiveerd geweld’ is bijna de helft (46%) het eens (16% oneens, rest is neutraal of weet het niet).

Vier op de tien (39%) zijn het eens met de uitspraak: ‘Demonstranten die geweld gebruikten werden daartoe (mede) aangezet door uitspraken van sommige politici’. De mensen die het hiermee eens zijn, vinden in acht op de tien gevallen dat Geert Wilders (79%) tot geweld aanzette (39%*79% = 31% van *alle* kiezers). Verder worden genoemd (ten minste door 10%): Caroline van der Plas (27%), Dilan Yesilgöz (26%) en Lidewij de Vos (14%).

Figuur 2.9: In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen?

Basis: random helft van de steekproef (n = 1.136).

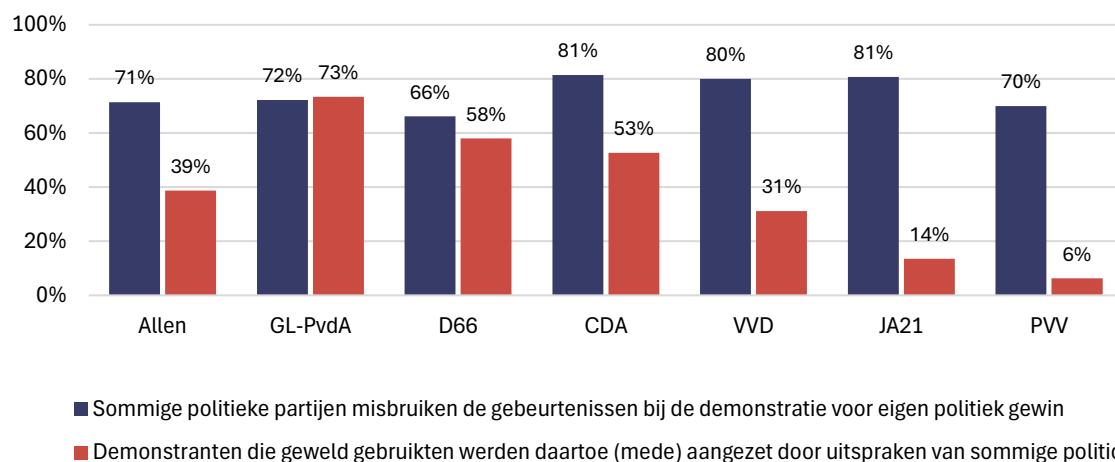
Twee frames: ‘politici zetten aan tot geweld’ en ‘politieke partijen misbruiken ongeregelheden’

Zoals gezegd: 71 procent vindt dat ‘sommige politieke partijen de gebeurtenissen bij de demonstratie misbruiken voor eigen politiek gewin’ en 39 procent is het eens met de uitspraak: ‘Demonstranten die geweld gebruikten werden daartoe (mede) aangezet door uitspraken van sommige politici.’

De eerste stelling wordt van links tot rechts onderschreven. D66-kiezers – met 66 procent – iets minder vaak dan gemiddeld, maar toch ook in ruime meerderheid. De vraag ‘Welke partij of partijen deed of deden dat, volgens u?’ worden door de verschillende achterbannen wel heel verschillend beantwoord. PVV- en JA21-kiezers vinden vaak dat GL-PvdA en D66 dat deden, GL- en D66-kiezers vinden – omgekeerd – dat vooral de PVV dat deed, gevolgd door FvD en in minder mate BBB en VVD. CDA-kiezers wijzen vooral naar PVV, VVD-kiezers naar PVV én GL-PvdA.

Figuur 2.10: In hoeverre bent u het eens of oneens met de volgende stellingen? (% mee eens)

Basis: random helft van de steekproef (n = 1.136).

Tabel 2.2: U vindt dus dat sommige politieke partijen de gebeurtenissen bij de demonstratie misbruiken voor eigen politiek gewin. Welke partij of partijen deed of deden dat, volgens u?

Basis: vindt dat sommige politieke partijen gebeurtenissen misbruiken voor politiek gewin. Naar politieke voorkeur.

Rood = min. 10 pp. hoger dan totaal.

		→ Huidige voorkeurspartij					
	Totaal	PVV	GL-PvdA	VVD	D66	CDA	JA21
PVV	49%	6%	81%	56%	81%	70%	21%
GL-PvdA	32%	64%	7%	42%	7%	22%	74%
D66	24%	48%	5%	26%	2%	21%	50%
FvD	18%	5%	40%	20%	24%	20%	5%
VVD	18%	17%	29%	10%	23%	18%	5%
BBB	17%	5%	31%	18%	30%	12%	2%
DENK	16%	33%	6%	19%	3%	10%	38%
PvdD	12%	26%	3%	16%	0%	6%	28%
SP	9%	18%	3%	12%	0%	4%	22%
Volt	8%	16%	3%	9%	1%	3%	22%
JA21	7%	6%	14%	3%	6%	4%	1%
CDA	6%	16%	3%	6%	0%	2%	8%
CU	4%	12%	6%	2%	0%	0%	2%
NSC	4%	6%	4%	4%	0%	0%	4%
SGP	4%	7%	5%	1%	0%	1%	3%

2.9 Hoe kijken kiezers naar wat er gebeurde op 20 september?

Tot slot stelden we deze open vraag: ‘Welke gedachten hebt u verder bij demonstraties en gebeurtenissen bij de demonstratie in Den Haag, vorig weekend?’

De open antwoorden van de verschillende kiezers maken duidelijk dat er op diametraal andere wijze naar de ongeregelde heden wordt gekeken. Vrijwel iedereen veroordeelt het geweld, maar hoe het is ontstaan, daar verschillen de meningen sterk over.

PVV-kiezers:

“Alle daders oppakken in een ruimte bij elkaar en niet vrij laten tot alle kosten vergoed zijn ook van het kosten voor toezicht en hun levenskosten”

“Dit was een vreedzame demonstratie die is gekaapt door een klein clubje hooligans met steun van antifa”

“Niet vreemd gezien de incompetentie en besluiteloosheid van links extremistische shitpartijtjes van de afgelopen decennia (PVDA/Groenlinks, VVD, CDA, CU, D66). Het is zo voorspelbaar, en een simpele uitkomst van het polariseren, haat-zaaien en demoniseren zoals ooit gestart door de PVDA. Men krijgt storm waar men wind heeft gezaaid. Laat deze storm maar losbarsten, die linkse flikkers hebben het verdiend!”

GL-PvdA-kiezers:

“Afschuwelijk. Geeft demonstreren een slechte naam. Zet ook de nette demonstrant in een kwaad daglicht.”

“Alleen maar negatieve. Als dit de manier is waar we in ons land met elkaar willen omgaan, dan belooft dat weinig goeds voor de toekomst. Mensen lijken niet meer na te denken, maar volgens blindelings de uitspraken van enkele politici zoals dat in de Verenigde Staten bij Donald Trump gebeurt.”

“Dat de groep raddraaiers die alleen maar komt om te rellen de democratie ernstig schaden en wat mij betreft verplicht moet deelnemen aan activiteiten die ik zie bij bijvoorbeeld "Kamp van Koningsbrugge"

“Migratie is veel meer dan instroom van asielzoeker, waarbij dit thema door politici op rechts wordt gekaapt om andere belangrijke thema's te negeren. Dit protest is in de kern een PVV verkiezingsbijeenkomst. BVNL leverde de meeste sprekers, maar als partij doen ze er niet toe.”

CDA-kiezers:

“Dat dit 90 jaar na dato opnieuw gebeurt, het is afschuwelijk”

“Mensen moeten normaal doen. Demonstreren moet kunnen, maar dan hoeft je toch niet te gaan rellen”

“Nutteloze en domme actie van hooligans die wouden rellen, maar ook (extreem) rechtse standpunten aanhouden”

VVD-kiezers:

“Alles met een bivak muts op, knal hard aanpakken !!!”

“Ik denk dat de politiek beter moet luisteren naar de onvrede onder de Nederlanders.”

D66-kiezers:

“Absurd gedrag, heeft niets meer met standpunten verdedigen te maken alleen overal tegen zijn en geen vertrouwen hebben. Rechts extremisten. Geef ze een verlaten terrein met een gebouw wat gesloopt moet worden om hun agressie op bot te vieren en elkaar af te matten.”

“Als het waar is dat politici hebben aangezet tot geweld heeft dat misschien een positieve keerzijde: wij kunnen het tij keren: burgers (= mensen) zijn beïnvloedbaar, dus dat potentieel kunnen politici ook op een constructieve manier benutten. Bijvoorbeeld door op te roepen tot samenwerking, verzoening etc.”

JA21-kiezers:

“Door de autoriteiten is er onvoldoende rekening gehouden met groepen die van de gelegenheid gebruik gingen maken om te rellen. Er is vooral de nadruk gelegd om rechtse groepen en hooligans terwijl ook Antifa zich onder de

relshoppers bevonden. Schandalig dat niet alle politieke partijen het pamflet van de Christen Unie wilden ondertekenen. De focus werd achteraf vooral gelegd op de rechtse demonstranten terwijl men zich veel sterker had moeten uitspreken over het geweld tegen de politie. Ook de veel te softe straffen die zijn opgelegd bij de snelrechtzittingen zijn een regelrechte schoffering t.o.v. de politiemensen en de journalisten die gewond zijn geraakt.”

“Meestal zijn het linkse demonstraties of van Palestina. Nu een keer van rechts, en het wordt meteen weer spectaculair gemaakt.....”

PvdD-kiezer:

“Mensen zijn losgeslagen met name mannen uit bepaald rechts-extremistisch milieu”

BBB-kiezer:

“Burgers worden de dupe van de vele nieuwkomers die ons land binnenkomen. Ze worden niet gehoord en organiseerden een demonstratie. Dat die vervolgens wordt gekaapt door relschoppers die later kwamen is ook van de laatste tijd. Dit gebeurt veel vaker alleen is er dan niet zoveel ophef omdat het om linkse demonstraties gaat.”

FvD-kiezer

“Ik denk dat de politie overvallen werd door de grote groep op de a12 en te vroeg, zonder waarschuwing hard ingreep. Bij deze groep "demonstranten" was dat olie op het vuur en een uitnodiging tot geweld. Uiteraard keur ik het wel af wat er allemaal gebeurd is.”

DENK-kiezer:

“Dat als moslims iets doen er direct gereageerd wordt door de politiek maar als het van een andere kant komt zijn ze veel te afwachtend. Kortom er wordt met meerdere maten gemeten helaas”

50PLUS-kiezer:

“Links extremistische thema groeperingen (Anarchisme, Antifascisme & Mensenrechten, Milieu & Dier) beginnen de Nederlandse maatschappij steeds vaker te ontwrichten. Na hun arrestatie door de politie worden zij weer vrijgelaten. Voor veel Nederlanders is dit onbegrijpelijk.”

3 Beoordeling politici

3.1 Bekendheid lijsttrekkers

Ten opzichte van eerder deze maand zien we geen grote veranderingen in de bekendheid van politici. Wel nam de bekendheid van CDA-lijsttrekker Henri Bontenbal de afgelopen maanden wat toe, van 68 procent in juni naar 73 procent nu.

Nieuwkomer Lidewij de Vos, lijsttrekker van Forum voor Democratie, is bij een kwart van de kiezers (26%) bekend.

Tabel 3.1: Bekendheid politici

‘Welke van onderstaande politici kent u?’ Basis: random helft steekproef (n = 2.319).

	Aug. 2023	17 juni 2024	28 juli 2025	1 sept. 2025	15 sept. 2025	29 sept. 2025
Geert Wilders	95%	96%	90%	92%	93%	93%
Caroline van der Plas	88%	93%	85%	88%	88%	88%
Dilan Yesilgöz	77%	90%	84%	86%	86%	87%
Frans Timmermans	84%	90%	84%	85%	87%	86%
Rob Jetten	84%	88%	82%	83%	86%	85%
Henri Bontenbal	48%	68%	68%	70%	73%	73%
Esther Ouwehand	55%	72%	64%	63%	66%	66%
Joost Eerdmans	63%	64%	64%	63%	67%	65%
Mirjam Bikker	36%	53%	48%	47%	51%	51%
Laurens Dassen	40%	49%	45%	45%	47%	46%
Jimmy Dijk		25%	38%	39%	39%	41%
Stephan van Baarle		32%	30%	38%	35%	36%
Eddy van Hijum			32%	34%	33%	35%
Chris Stoffer		30%	28%	26%	28%	32%
Lidewij de Vos					26%	30%
Jan Struijs				11%	10%	12%
Geen van bovenstaande		2%	6%	3%	4%	

Bron: Ipsos I&O, 26 september 2025

3.2 Beoordeling lijsttrekkers

De waarderingscijfers voor lijsttrekkers zijn redelijk stabiel. Twee politici scoren een voldoende: Henri Bontenbal (6,3) en Mirjam Bikker (5,8). Voor Bikker noteren we bovendien als enige een significante stijging (van 5,4 naar 5,8).

Tabel 3.2: Waardering politici

‘Hieronder ziet u een aantal politici die u (van naam) kent. Kunt u aangeven – met een cijfer van 1 tot 10 – hoe u deze politicus waardeert?’ Basis: bekend met politicus.

Groen = significante stijging t.o.v. voorgaande meting.

Rood = significante daling t.o.v. voorgaande meting.

	Sept. 2023	23 sept. 2024	16 juni 2025	28 juli 2025	1 sept. 2025	15 sept. 2025	26 sept. 2025
Henri Bontenbal	5,0	6,1	6,6	6,6	6,3	6,2	6,3
Mirjam Bikker	5,3	5,5	5,7	5,7	5,7	5,4	5,8
Jan Struijs					5,7	5,0	5,4
Jimmy Dijk		5,3	5,7	5,4	5,5	5,3	5,3
Rob Jetten	4,6	4,8	5,0	5,0	5,1	5,0	5,2
Joost Eerdmans		4,4	5,0	5,1	5,2	4,9	5,1
Laurens Dassen	5,1	4,9	5,2	5,2	5,2	5,1	5,0
Chris Stoffer		5,2	4,9	5,2	5,1	4,9	4,9
Eddy van Hijum				5,1	5,0	4,9	4,7
Caroline van der Plas	5,6	4,9	4,7	4,8	4,7	4,5	4,6
Esther Ouwehand	4,5	4,6	5,0	4,8	4,7	4,7	4,4
Frans Timmermans	4,8	4,3	4,4	4,2	4,3	4,1	4,3
Lidewij de Vos						4,0	4,3
Geert Wilders	4,8	4,9	3,9	4,0	4,0	3,9	4,1
Dilan Yesilgöz	6,2	5,0	4,8	4,5	3,9	3,9	3,9
Stephan van Baarle	3,8	3,8	3,7	3,8	3,7	3,7	3,7

Bron: Ipsos I&O, 26 september 2025

Rob Jetten populairste politicus onder links-progressieve kiezers

Tabel 3.3 toont de waarderingscijfers van politici naar politieke stroming. Duidelijk is dat Rob Jetten momenteel de populairste politicus is onder links-progressieve kiezers. Hij krijgt van hen gemiddeld een 7,4. Daarna volgen Jimmy Dijk (6,9), Henri Bontenbal (6,8) en Frans Timmermans (6,8).

Onder centrumrechtse kiezers is Henri Bontenbal veruit het meest populair. Alleen Mirjam Bikker krijgt van deze kiezers ook een voldoende. Kiezers aan de rechterflank zijn het meest te spreken over Geert Wilders. Ook Joost Eerdmans, Caroline van der Plas, Lidewij de Vos en Chris Stoffer krijgen van hen voldoende.

Tabel 3.3: Waardering politici naar politieke stroming

Links-progressief = GL-PvdA, D66, Volt, PvdD, SP, DENK.

Centrum-rechts = CDA, VVD, CU, NSC.

Rechts-conservatief = PVV, JA21, BBB, FvD, SGP.

	Totaal	Links-progressief	Centrum-rechts	Rechts-conservatief
Henri Bontenbal	6,3	6,8	7,8	4,7
Mirjam Bikker	5,8	6,1	6,3	5,0
Jan Struijs	5,4	5,4	5,0	5,4
Jimmy Dijk	5,3	6,9	4,8	3,5
Rob Jetten	5,2	7,4	5,4	2,9
Joost Eerdmans	5,1	3,5	5,4	6,8
Laurens Dassen	5,0	6,8	4,9	2,7
Chris Stoffer	4,9	3,5	5,4	6,1
Eddy van Hijum	4,7	4,8	5,1	4,0
Caroline van der Plas	4,6	2,8	4,8	6,5
Esther Ouwehand	4,4	6,5	3,7	2,5
Lidewij de Vos	4,3	2,2	3,4	6,4
Frans Timmermans	4,3	6,8	4,2	1,9
Geert Wilders	4,1	1,8	2,9	7,4
Dilan Yesilgöz	3,9	2,8	5,0	4,2
Stephan van Baarle	3,7	4,9	3,3	2,0

Onderzoeksverantwoording

Dit onderzoek vond plaats van vrijdag 26 tot maandagochtend 29 september 2025. In totaal werkten 2.319 Nederlanders van 18 jaar of ouder mee aan dit onderzoek. De steekproef is grotendeels getrokken in het I&O Research Panel. Een deel (n = 215) deed mee via PanelClix. Dit zijn voornamelijk jongeren, lager opgeleiden en respondenten met een niet-westerse achtergrond. Ipsos I&O voerde dit onderzoek uit in samenwerking met Pauw & De Wit.

Bij de zetelpeilingen in aanloop naar de verkiezingen maken we gebruik van een zogeheten rolling panel. Dit houdt in dat respondenten die deelnamen aan de vorige peiling, ook voor de nieuwe peiling worden uitgenodigd. Op die manier kunnen we meten welke kiezersstromen plaatsvinden en welke redenen kiezers hebben om van partijvoorkeur te veranderen. Aan deze peiling namen 1.095 respondenten deel die ook deelnamen aan de peiling van twee weken terug.

Weging en marges

De onderzoeksresultaten zijn gewogen op geslacht, leeftijd, regio, opleidingsniveau en stemgedrag bij de Tweede Kamerverkiezingen in november 2023. De weging is uitgevoerd conform de richtlijnen van de Gouden Standaard (CBS). Hiermee is de steekproef representatief voor de kiesgerechtigde Nederlandse inwoners (18+), voor wat betreft deze achtergrondkenmerken. Bij onderzoek is er sprake van een betrouwbaarheidsinterval en onnauwkeurigheidsmarges. In dit onderzoek gaan we uit van een betrouwbaarheid van 95 procent. Bij een steekproef van n=2.000 en een uitkomst van 50 procent is er sprake van een foutmarge van plus of min 2,2 procent.

I&O Research Panel

Het I&O Research Panel is geworven op basis van aselechte personen- en huishoudensteekproeven op traditionele manier (geen zelfaanmelding). Het I&O Research Panel werkt met een spaarprogramma, waarbij deelnemers punten sparen afhankelijk van de lengte en complexiteit van de vragenlijst. Deze punten kunnen later worden ingewisseld voor Bol.com-tegoed of een donatie aan een goed doel.

Ipsos I&O

Ipsos I&O komt voort uit het samengaan van I&O Research en Ipsos.

Ipsos I&O is het grootste onderzoeksbureau van Nederland (volgens het Trendrapport Data & Insights Network, 2024). Het is onze missie bij te dragen aan beter onderbouwde keuzes van onze klanten, op basis van onderzoek en advies.

Ipsos I&O Publiek werkt voor overheids- en non-profitorganisaties. Ipsos I&O is lid van het Data & Insights Network (D&IN) en onderschrijft de internationale ICC/ESOMAR-gedragscode voor markt- en sociaalwetenschappelijk onderzoek. Ipsos I&O is ISO 9001-, ISO 20252-, ISO 27001-, ISO 27701- en NEN-5710 gecertificeerd. Het online onderzoekspanel (I&O Research Panel) is ISO 20252-Annex A gecertificeerd. Dit is de norm voor online en offline access panels.

Contactgegevens

Ipsos I&O

Zuiderval 70
7543 EZ Enschede
053 - 200 52 00

Piet Heinkade 55
1019 GM Amsterdam
020 – 308 48 00

Amstelveenseweg 760
1081 JK Amsterdam
020 - 607 07 07

Ericssonstraat 2
5121 ML Rijen
020-607 07 07

